

RAADSVOORSTEL

Onderwerp: voortzetting deelname Rekenkamer West-Brabant

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s) : presidium
Raadsvergadering van : 13 oktober 2016
Agendering en agendanummer : BM
Fase raadsbehandeling : Meningsvormend
Verseon kenmerk : 729339

Stukken ter inzage:

Bijlage 1: resultaten evaluatie gemeenteraden
Bijlage 2: resultaten evaluatie colleges
Bijlage 3: Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie W-B
Bijlage 4: Convenant 2017-2020
Bijlage 5: Overzicht bijdragen gemeenten
Bijlage 6: Reglement van Orde rekenkamercommissie W-B
Bijlage 7: Reactie rekenkamercommissie W-B op aandachtspunten

Gevraagd raadsbesluit

1. De samenwerking in het kader van de Rekenkamercommissie West-Brabant op basis van de resultaten van de evaluatie te continueren op de wijze zoals is verwoord in dit voorstel;
2. Vast te stellen de verordening gemeentelijke rekenkamercommissie 2017;
3. Het college opdracht te verstrekken het 'convenant betreffende de samenwerking van rekenkamercommissies 2017 tot en met 2021' dat als bijlage 2 bij dit document gevoegd is te sluiten;
4. In te stemmen met de gemeentelijke bijdrage zoals opgenomen in bijlage 3 bij dit voorstel;
5. Akkoord te gaan met het Reglement van Orde Rekenkamercommissie West-Brabant dat als bijlage 6 bij dit document is gevoegd
6. Te benoemen tot voorzitter van de Rekenkamercommissie Moerdijk tot en met 31 december 2020 de heer drs. R.J.A. Clayden;
7. Te benoemen tot plaatsvervangend voorzitter van de Rekenkamercommissie Moerdijk tot en met 31 december 2020 dr. J. Naafs;
8. Te benoemen tot lid van de Rekenkamercommissie Moerdijk tot en met 31 december 2020 mevrouw E.J.M. de Jong-Stabel ;
9. Te benoemen tot secretaris van de Rekenkamercommissie Moerdijk tot en met 31 december 2020 de heer drs. W. de Schipper.

(Publieks)Samenvatting

De rekenkamerfunctie is een van de controle-instrumenten waarover de gemeenteraad beschikt. De Rekenkamer doet jaarlijks onderzoek naar de doeltreffendheid van het gemeentelijk beleid.

De Rekenkamer West Brabant vervult al sinds 2007 de rekenkamerfunctie voor de gemeente Moerdijk. Op 31 december 2016 eindigt het convenant. Tegen het eind van de convenant periode vindt een evaluatie plaats waarna de griffiers een voorstel aan de raden voorleggen om hetzij de samenwerking voort te zetten, hetzij deze te beëindigen.

Op basis van de dit jaar uitgevoerde evaluatie wordt voorgesteld de samenwerking binnen de Rekenkamer West Brabant voort te zetten voor de periode van 2017 tot en met 2020.

Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding

De Rekenkamer West-Brabant vervult de rekenkamerfunctie voor acht gemeenten in West-Brabant: Bergen op Zoom, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout en Roosendaal. Op basis van het convenant dat de deelnemende gemeenten eind 2012 gesloten hebben en dat loopt tot 31 december 2016, is de samenwerking in 2016 geëvalueerd. De uitkomst van deze evaluatie resulteert er vervolgens in dat de samenwerking per 1 januari 2017 op basis van een vervolgconvenant kan worden gecontinueerd, dan wel worden gewijzigd of beëindigd.

Belang

Een goede invulling van de rekenkamerfunctie draagt bij aan de controlerende rol van de gemeenteraad.

Centrale vraag

Blijft de gemeenteraad van Moerdijk bij de invulling van de rekenkamerfunctie binnen het verband van de Rekenkamer West-Brabant samenwerken met de genoemde gemeenten.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Door periodiek onderzoek naar de effectiviteit van het gemeentelijk beleid kan de Rekenkamer een bijdrage leveren aan het bereiken van de gewenste effecten van dit beleid.

Kaders

Hoofdstuk VIa en VIb van de Gemeentewet.

Argumenten

Algemeen

Alvorens tot dit voorstel te komen zijn de ervaringen met en van de Rekenkamercommissie West-Brabant geïnventariseerd bij raadleden en colleges. Daarmee kunnen de gemeenteraden een goede afweging maken omtrent het continueren of ontbinden van de samenwerking.

Evaluatie gemeenteraden

In het najaar van 2015 zijn evaluatievragen uitgezet bij de acht deelnemende gemeenteraden. Vijf raden, te weten: Bergen op Zoom, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Oosterhout en Roosendaal, hebben gekozen voor het invullen van een digitale vragenlijst. De raden van de gemeenten Halderberge en Moerdijk hebben los van de digitale vragenlijst gereageerd. Alle reacties zijn gebundeld tot 1 document (bijlage 1).

De belangrijkste conclusies op basis van de evaluatie onder de raden zijn:

- aan het convenant ligt als belangrijkste overweging ten grondslag het in gezamenlijkheid laten functioneren van de afzonderlijke rekenkamercommissies om redenen van effectiviteit, efficiency en professionaliteit. Deze overweging wordt nog steeds breed onderschreven;
- de kwaliteit van de Rekenkamer West-Brabant (gevoel voor politiek verhoudingen, deskundigheid en communicatie) wordt als ruim voldoende aangemerkt;
- de onderwerpkeuze (keuze onderwerpen en reactie op feedback vanuit de raad) door de Rekenkamer West-Brabant wordt als ruim voldoende aangemerkt;
- de kwaliteit van de onderzoeken (koepelnotities, onderzoeksrapporten, presentatie onderzoeksresultaten en politieke relevantie rapporten) wordt als ruim voldoende aangemerkt.

Evaluatie colleges

De colleges van de deelnemende gemeenten hebben kritisch, maar overwegend positief, gereageerd op de evaluatievragen betreffende de plannings- en hoor- en wederhoorprocedures zoals deze worden gehanteerd door de Rekenkamercommissie West-Brabant (zie voor de reacties bijlage 2 bij dit voorstel).

Reactie rekenkamercommissie West-Brabant op aandachtspunten bij evaluatie

Naar aanleiding van de evaluatie hebben de griffiers van de deelnemende gemeenten in de rekenkamercommissie West-Brabant aan deze commissie verzocht om een reactie te geven op de vijf onderstaande aanbevelingen en signalen vanuit de raden en colleges.

Een uitgebreide weergave van de reactie van de rekenkamercommissie West-Brabant treft u aan in bijlage 7. Hieronder volgt per aandachtspunt een korte samenvatting van de reactie van de rekenkamercommissie West-Brabant.

1) Aandacht voor kosten en baten

In de evaluatie is aandacht gevraagd voor het kostenaspect. Daarbij was de vraag of het niet doelmatiger zou zijn om voor de onderzoeken geen gebruik te maken van onderzoeksbureaus, maar deze in eigen beheer uit te voeren, dan wel hiervoor gebruik te maken van afgestudeerden aan een WO-opleiding. De rekenkamercommissie heeft eerder deze mogelijkheid ook zelf overwogen, maar is daarbij tot de conclusie gekomen dat dit met name vanuit het oogpunt van kwaliteit en continuïteit geen verantwoord alternatief is. Daarbij is per saldo de gekozen werkwijze ook als doelmatig aan te merken.

In aansluiting op het voorstel van de gemeente Etten-Leur zal de rekenkamercommissie indien mogelijk bij haar onderzoeken gebruik maken van eventueel bij de gemeenten voorhanden zijnde expertise.

2) Scherper wegzetten van conclusies/aanbevelingen

Het aantal en de aard van de aanbevelingen worden primair door de bevindingen in het onderzoek bepaald. Voor zover dat niet uit de bevindingen zelf volgt stelt de rekenkamercommissie zich op het standpunt dat de aanbevelingen op strategisch niveau worden geformuleerd, met daarbij een zodanige mate van concreetheid dat in een latere fase ook concreet kan worden vastgesteld of aan de aanbevelingen is voldaan.

Om tot concrete conclusies en aanbevelingen te komen is van belang dat bij aanvang van een onderzoek de onderzoeksvraag c.q. opdracht scherp(er) geformuleerd worden. Door in het onderzoek expliciet de aandacht te richten op de vragen welke door de raad (raden bij gelijktijdig onderzoek in meerdere gemeenten) zijn geformuleerd en de antwoorden op te nemen in het rapport kan meer focus worden aangebracht en komt de couleur lokale duidelijker tot uiting.

3) Aandacht voor planning/reactietijd/doorlooptijd

De rekenkamercommissie herkent zich in de opmerkingen die bij de evaluatie zijn gemaakt –met name door colleges - over de knelpunten met betrekking tot de planning.

De belangrijkste oorzaken van vertraging zijn:

- in het algemeen: een te ambitieuze opzet in de initiële planning;
- het tijdstip waarop de onderzoeken starten (eerste onderzoeken starten in januari, laatste eind maart. Dan wordt het lastig om het onderzoek nog voor de vakantieperioden af te ronden);
- onvoldoende in planning voorzien tijdsbeslag voor verbetering van de kwaliteit van het door onderzoekers voorgelegde eerste concept van de Nota van bevindingen;
- aanvullend onderzoek naar aanleiding van reacties in ambtelijk wederhoor (alsnog toegevoegde documenten, aanvullende interviews);
- sterke vertraging door vakantieperioden (als zodanig, maar ook door de piekbelasting die bij gemeenten optreedt in de weken direct voor en na de vakantieperiode)

De rekenkamercommissie is blij met de aanbeveling van de concerncontroller uit de gemeente Halderberge, die voorstelt om met de onderzoeken direct na de zomervakantie in jaar t te starten, resulterend in aanbidding aan de gemeenteraad voor de zomervakantie in jaar t+1. Bij de start direct na de zomervakantie is er tot medio december een relatief productieve onderzoeksperiode mogelijk. Daarna volgt weliswaar een onderbreking i.v.m. de kerstvakanties, maar daarna is er opnieuw een relatief productieve periode tot de voorjaarsvakantie.

Door de rekenkamercommissie wordt voorgesteld om met de hiervoor aangegeven werkwijze te beginnen met het onderzoeksprogramma voor het jaar 2018. Voor het jaar 2017 wordt nog de huidige werkwijze gevolgd.

Verder blijkt uit de reacties dat de termijnen voor ambtelijk en bestuurlijk wederhoor algemeen als te kort worden ervaren. De rekenkamercommissie heeft daarom besloten om de termijn voor ambtelijk wederhoor te verlengen tot ten minste 3 weken, en de termijn voor bestuurlijk wederhoor te stellen op (i.v.m. de vaststelling in het college: de eerste woensdag na) een termijn van ten minste 4 weken.

De Rekenkamercommissie heeft op grond van bovenstaande zijn Reglement van Orde aangepast vastgesteld in zijn vergadering van 14 juni 2016 (zie bijlage 6)

4) Het is moeilijk/onmogelijk een oordeel te geven over de kwaliteit van de leden van de rekenkamercommissie

Het is niet aan de rekenkamercommissie om zelf een uitspraak te doen over de kwaliteit van de leden. De rekenkamercommissie stelt voor om eind 2016 in overleg met de griffiers de profielen te actualiseren en daarbij tevens een profiel voor de functie secretaris op te stellen.

In de opmerkingen bij de evaluatie wordt aangegeven dat het geen kwaad kan als de samenstelling van de commissie van lieverlee wordt vernieuwd. De rekenkamercommissie onderschrijft dit en stelt voor om af te spreken dat de komende twee jaar één nieuw lid, en binnen de daaropvolgende twee jaren nog één nieuw lid tot de rekenkamercommissie toe te laten treden.

5) Verbeteren communicatie

De rekenkamercommissie onderschrijft het belang van een goede communicatie met de gemeenteraden, colleges en ambtelijke organisatie en stelt voor om dit in de volgende periode te structureren door bij de voorbereiding van de onderzoeken ook een communicatieplan op te nemen. Daarin zal worden ingegaan op het tijdspad van het onderzoek en in het bijzonder de momenten en de wijze waarop in het onderzoek communicatie zal plaatsvinden met de ambtelijke organisatie, het college en de raad.

Pro

Zoals uit bovenstaande al kan worden opgemaakt, kan de samenwerking binnen de Rekenkamer West-Brabant rekenen op brede steun binnen de gemeenteraad.

We blijven uitgaan van een rekenkamercommissie. Dit geeft de deelnemende gemeenten meer vrijheid om de rekenkamerfunctie vorm te geven. Leden van een rekenkamercommissie kunnen voor een kortere periode worden benoemd. Daarnaast kan bij een rekenkamercommissie gebruik worden gemaakt van ambtelijke ondersteuning bij de gemeente, i.c. de gemeente Bergen op Zoom. Enkele knelpunten die tijdens de evaluatie naar voren zijn gekomen, worden binnen het convenant, dan wel binnen het onderzoeksprotocol zoveel als mogelijk opgelost.

De twee voornaamste knelpunten worden gevormd door de tot op heden gehanteerde reactietermijnen en de planning van de onderzoeken. Deze beide knelpunten worden opgelost door de reactietermijnen te verlengen en door onderzoeken na de zomer te starten, zodat de bestuurlijke afronding in het voorjaar kan plaatsvinden. Hierdoor wordt voorkomen dat de zomermaanden vertragend werken.

Contra

De kans is aanwezig dat binnen de looptijd van het convenant dat we voorstellen aan te gaan de Gemeentewet op het punt van de rekenkamerfunctie wordt gewijzigd. De Minister van BZK heeft een aanpassing van de Gemeentewet aangekondigd. Deze aanpassing zou inhouden dat de keuzevrijheid van gemeenten om de functie in te vullen door een Rekenkamercommissie dan wel door een Rekenkamer komt te vervallen en dat gemeenten kunnen opteren voor een eigen Rekenkamer dan wel een gezamenlijke Rekenkamer. Een concreet wetsvoorstel is echter nog niet bij de kamer ingediend en gezien de op handen zijnde Kamerverkiezingen en de daaropvolgende formatie, is het ook niet de verwachting dat een wetsvoorstel op korte termijn het daglicht zal zien.

Alternatieven

De Gemeentewet kent (nog) twee manieren voor het vormgeven van de rekenkamerfunctie; te weten de Rekenkamer en de Rekenkamercommissie. De minister van BZK heeft weliswaar aangekondigd een wijziging van de Gemeentewet op dit onderdeel voor te bereiden, echter verder dan een aankondiging is het nog niet gekomen.

De invulling via een Rekenkamer is aan strakkere regelgeving gebonden. Daarnaast kan een Rekenkamer volledig een eigen koers kunnen gaan varen. Leden van een Rekenkamer worden voor zes jaar benoemd. Verder heeft een Rekenkamer een eigen secretariaat en kan dat niet zoals nu bij een deelnemende gemeente worden ondergebracht.

Daarnaast kan de gemeente er voor kiezen een zelfstandige rekenkamerfunctie in te richten. Uit de bij de fracties gehouden evaluatie sprak echter een nadrukkelijke voorkeur voor voortzetting van het samenwerkingsverband. Daarom is dit alternatief niet verder onderzocht.

Maatschappelijk draagvlak

Rekenkameronderzoeken betreffen in de regel maatschappelijk relevante onderwerpen. De uitkomsten van deze onderzoeken en de opvolging van eventuele aanbevelingen kunnen bijdragen aan het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor het gemeentelijk beleid.

Financiële consequenties

De kostenverdeling zoals deze altijd is gehanteerd tussen gemeenten en rekenkamercommissie West-Brabant blijft gehandhaafd. Dit houdt in dat de raden van de gemeenten jaarlijks een budget beschikbaar stellen ten behoeve van de gezamenlijke rekenkamercommissie. Dit budget bestaat uit een bijdrage in de vaste kosten te verdelen naar rato van het aantal inwoners per gemeente en een voor elke gemeente gelijke bijdrage voor een onderzoek. De bijdragen per gemeente vindt u terug in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de bijdrage voor de gemeente Moerdijk ongewijzigd blijft.

Indien na vaststelling van het jaarverslag een overschot is op de exploitatie van de rekenkamercommissie West-Brabant wordt dit toegevoegd aan de risicoreserve. Het maximum van deze reserve per ultimo van het jaar bedraagt 10% van het totaal van de door de gemeenten beschikbaar gestelde bedragen voor dat jaar. Indien dat maximum wordt overschreven, wordt het meerdere naar rato van de in lid 1 van dit artikel genoemde bijdrage in het jaar terugbetaald aan de deelnemende gemeenten

Dekking

In de meerjarenraming is een bedrag van € 30.823,00 voor de rekenkamerfunctie opgenomen.

Subsidieverwerving

Voor deze wettelijke taak is geen subsidieregeling van toepassing.

Communicatie

De Rekenkamer West-Brabant, alsmede de overige deelnemers zullen over het raadsbesluit worden geïnformeerd. De verordening zal op de gebruikelijke wijze worden gepubliceerd.

Realisatie: risico's, planning en evaluatie

In de Kamerbrief "Actieplan lokale rekenkamers" van 7-7-2015 heeft de minister aangegeven dat hij "zal voorstellen de mogelijkheid voor gemeenten om te kiezen voor een rekenkamerfunctie uit de Gemeentewet te schrappen. Ik streef er naar een wetsvoorstel met die strekking in 2016 in te dienen". Bovenstaande zou betekenen dat gemeenten enkel nog zouden mogen werken met rekenkamers. Voor alle duidelijkheid: de rekenkamercommissie West-Brabant vormt een rekenkamerfunctie, geen rekenkamer. Daarbij merk ik op dat de enige reden dat de Rekenkamer West-Brabant een rekenkamerfunctie is, gelegen is in het feit dat de zittingsduur van de leden op vier jaar is vastgesteld in plaats van de zes jaar die voor een rekenkamer gelden.

Er is een reële mogelijkheid dat de wetgeving zodanig wordt gewijzigd dat de vorm "rekenkamerfunctie" vervalt, echter, zoals in het voorgaande al is opgemerkt, heeft de minister het voor 2016 aangekondigde voorstel nog niet uitgebracht. Verwacht mag worden dat naast meer principiële zaken (al dan niet deelname door raadsleden) mogelijk ook wijzigingen van meer praktische aard zullen worden voorgelegd.

Voor een goede afweging en besluitvorming is inzicht nodig in de verplichtingen en keuzemogelijkheden waartoe in de uiteindelijke wetwijziging besloten zal worden. Aangezien over het moment waarop de aangepaste wettelijke bepalingen in werking treden, laat staan dat over de inhoud al iets duidelijk is, wordt voorgesteld om bij de voorbereiding van dit traject vooralsnog uit te gaan van continuering van een samenwerkende rekenkamercommissie.

Nadat alle raden met voortzetting van de samenwerking hebben ingestemd zal het convenant door de burgemeesters worden ondertekend en zal het nieuwe convenant op 1 januari 2017 in werking treden.

De eerstvolgende evaluatie is voorzien in 2020.

Mocht u vragen hebben over dit voorstel, dan kunt u contact opnemen van de griffier via telefoonnummer 14 0168.

Zevenbergen, 26 september 2016

Het presidium van de gemeente Moerdijk,
Griffier, Voorzitter

H.D. Tiekstra

J.P.M. Klijs

RAADSBESLUIT

Raadsvergadering van 13 oktober 2016

De raad van de gemeente Moerdijk;

kennis genomen hebben van het voorstel van het presidium van 26 september 2016;

gelet op de hoofdstukken IVa en IVb van de Gemeentewet;

BESLUIT;

1. de samenwerking in het kader van de Rekenkamercommissie West-Brabant op basis van de resultaten van de evaluatie te continueren op de wijze zoals is verwoord in dit voorstel;
2. vast te stellen de verordening gemeentelijke rekenkamercommissie 2017;
3. het college opdracht te verstrekken het 'convenant betreffende de samenwerking van rekenkamercommissies 2017 tot en met 2021' dat als bijlage 2 bij dit document gevoegd is te sluiten;
4. in te stemmen met de gemeentelijke bijdrage zoals opgenomen in bijlage 3 bij dit voorstel
5. akkoord te gaan met het Reglement van Orde Rekenkamercommissie West-Brabant dat als bijlage 6 bij dit document is gevoegd
6. Te benoemen tot voorzitter van de Rekenkamercommissie West-Brabant tot en met 31 december 2020 de heer drs. R.J.A. Clayden;
7. Te benoemen tot plaatsvervangend voorzitter van de Rekenkamercommissie West-Brabant tot en met 31 december 2020 dr. J. Naafs;
8. Te benoemen tot lid van de Rekenkamercommissie West-Brabant tot en met 31 december 2020 mw. E.J.M. de Jong.
9. Te benoemen tot secretaris van de Rekenkamercommissie West-Brabant tot en met 31 december 2020 dhr. drs. W. de Schipper.

Vastgesteld in de vergadering van de raad d.d. 13 oktober 2016,
de griffier, de plv. voorzitter,

H.D. Tiekstra

C. Huijssoon